

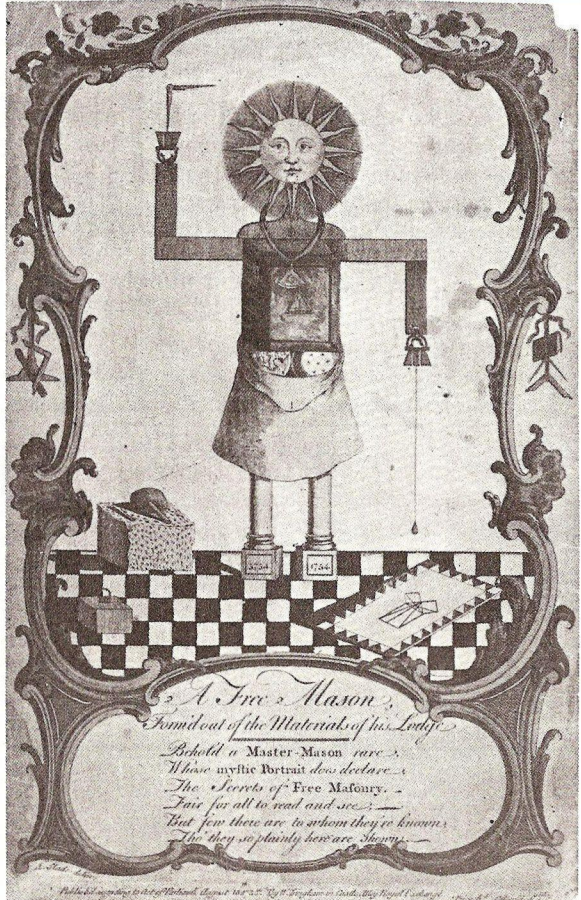
ŞAKUL GİBİ...

MASONLAR İÇİN DERGİ

CİLT 2

SAYI 13

NİSAN 1989

ŞAKUL GİBİ

MASONLAR İÇİN DERGİ

Sayı : 13 Yıl : 2 Nisan 1989

Zincirlikuyu Cad. 9/13
Etiler 80600 İstanbul

Sahibi ve
Sorumlu Yönetmen :
Mişel MARGULİES

Temmuz ve Ağustos ayları hariç her ayın üçüncü haftasında yayınlanır. Posta ile ve yalnız Mason olan abonelere gönderilir. Dergide çıkan imzalı yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Gönderilen yazılar iade edilmez

YENİLİK BASIMEVİ
Tel. : 143 55 72 - 145 35 74

İÇİNDEKİLER

Türkiye Masonluğunda Gelenek	3
İskoçya'ya Masonik Ziyaret	6
Niçin Masonluk	8
B. Üs. Mesajı	9
Beni Hatırladınız Mı?	10
Masonik Düşünceler	11
Meşrutiyetten Önce Türkiye'de Masonluk (VIII)	12
Sanatkâr Kardeşlerimiz (7)	15
Şark Yıldızı Örgütü	18
Müsavat Muh. L.'sında İlginç Olaylar	21
Finlandiya Notları	22
Kardeşler Sofrasında	25
Sorular	26
Masonların Dünyasından	29
Kareli Bulmaca	34
Adem Hürrem Birader	35

KAPAKTAKİ RESİM

LOCASININ MALZEMELERİNDEN ŞEKİLLENEN BİR FRAN MASON

Bir Üstat - Masona göz at.

Gizemli resmindeki ifşaat.

Herkesin görüp sezdiği,

Franmasonluğun gizleri.

Burada sergilenmekte ayan beyan,

Oysa pek nadir onları anlayan.

*Çizen A. Slade Parlamento Kararnamesine uygun olarak yayınlanmıştır. 15 Ağustos
1754. Castle Alley Royal Exchange'de W. Tringham.*

Fiat 6 peni. Boyanmış 1 şiling.

TÜRKİYE MASONLUĞUNDA GELENİK

Prof. Dr. Ziya UMUR

Her zaman söyledim ve söylemeğe devam edeceğim : Türk Masonluğunu tehdit eden bir tehlike, "Türkiye'de Gelenek", yani çok basit bir ifade ile, "devamlılık fikri"nin yerleşmesindeki zorluktur.

Şu "Masonluk", Türkiye'de doğmadı. Dışarıdan getirildiği için bizim âdet ve ihtiyaçlarımızdan uzak bir menşei vardı. Benimsemek istediğimiz bu güzel Müesseseyi, kendi geçmişimize ve âdetlerimize raptedemezdik. Halbuki, devamlılık içinde sürüp giden âdetleri olmayan hiç bir Müessesenin ömrü uzun olamaz.

Yaşayımızda âdet olmayan bir sürü hareket tarzını, kendimize nasıl mâledebilirdik.

Ne yapmalı idik?

Ben, şöyle düşünmüştüm :

Evvvelâ, Masonluğun, bütün dünyada yerleşmiş "ana usûl ve prensiblerini, tüzükler içinde, tamamı ile tesbit edelim; bunları, kendimize uygun *yazılı* bir kanun haline getirelim. Sonra, uzunca bir müddet, kanun hükümlerine sıkı sıkıya riayet ederek *alışkanlıklar* yaratalım. Bu müddet zarfında, her zaman, her hâdise için, Tüzüklere bakmayı ihmâl etmeyelim. Orada ne varsa, kelimesi kelimesine, aynen uygulayalım; tâ ki, usuller içimize işlesin; vaz geçilmez âdetler haline gelsin. Sonunda, usulleri uygulamak için, kanunlara bakmak lüzumu kalmasın... Âdet olsun...

Düşünce bu idi.

Büyük bir gayretle "mevzuatımızı" tamamladık; bütün Ritüeller ve çeşitli Tüzükler, hepsi kaleme alındı.

O gündend bu güne, aradan uzun seneler geçti (onbeş seneden fazla), fakat, benim o zamanki hayâlim gerçekleşmedi. Aslında hiç bir "masonik alışkanlık" kök salmadı.

Neden?

Çünkü, 200 seneden beri, her gün, her şeyi değiştirmeye alışmış bir Tür-

kiye'nin, başka sahalarda olduğu gibi, Masonluğunda da, kanun ve tüzüklerin, iki-üç senede bir değişeceğine, herkesin RUHU alışmıştı: Bir usûl ihdas edilir; tam öğrenilmek üzere iken, kaldırılır, yerine başkası konur; bu başkasını da öğrenip benimsemeğe vakit kalmaz, bir diğeri gelir. Tıpkı sokaklarda uygulanan "trafik istikametleri" gibi : Karaköyden Taksim'e nasıl gidilecek? Her iki-üç ayda bir, başka türlü.... Sokak isimlerinden telefon numaralarına kadar....

Değiştirmekte bir mahzur yok, fayda var, zannedilir.

Ve her şey, her zaman, karma karışık devam eder....

Bir hatıramı söyleyeyim:

Tüzük ve Ritüellere bir hüküm koymuştuk: "Üç sene geçmeden değişiklik *teklif* edilemez", diye.

Maksadımız, hükümlerin yerleşmesine imkân verecek asgari bir müddet tanıyordu.

Bir gün, Büyük Görevliler Kurulunun bir üyesi, söz alıp, bir takım değişiklikler teklif etti: zaruret gösteren bir değişiklik istemiyordu. Teklifin sebebini sorduk: "Canım... İşte, üç senelik müddet artık sona erdi; değiştirelim!" dedi. Maksadı, ak-sayan bir işi düzeltmek değil, *değişiklik* yapmaktı.

Neden, böyle bir yola baş vururuz?

Yerleşmiş âdetlerimiz olmadığı için, uygulamalarımızda aksaklıklar oluyor. Herkes, kendi kafasına göre hareket ediyor. Elini göğsüne bastırıp, "Bana göre Masonluk..." diyor. Çünkü, meselâ, "Birleşik Amerika'nın bilmem hangi Eyaletinde" öyle imiş. Hemen bir diğeri birader söz alıyor: "Bu kardeşim yanılıyor. Almanya'nın filân yerinde şöyledir".

Bu kardeşlerin ikisine itimad edilmesi doğrudur, ama hiç birisi "Türkiye'de" nasıl olduğunu ne düşünüyor, ne de söylüyor.

Bu kardeşlerin hareket tarzını "tabii" karşılamak, alışkanlıkların yerleşmesini beklemek lâzım iken, birisi çıkıyor, bütün çarenin, Tüzük veya hatta Ritüel değişikliğinde olduğunu ileri sürüyor.

Halbuki asıl çare, eldeki Ritüel veya Tüzüğü değiştirmek değil, onu *aynen* uygulamaya gayret etmektir : En iyi Kanun en iyi uygulanan kanundur. Montes-

quieu'nün bir sözü: "Gittiğim yerlerde Kanunlara değil, nasıl uygulandıklarına bakarım. İyi uygulanıyorsa, iyidir." Bir kanunun, uygulanmıyor, diye değiştirilmesi, hemen daima zarar verir : Evvelkini uygulamayan, sonrakini de uygulayamayacaktır. Montesquieu'nün sözü : "Kötü bir kanunun düzeltilmesi için konan bir kanun, mutlaka, daha kötüdür."

Usullerin değiştirilmesi, bizi *bir ileri bir geri, aynı yerde* mütemediyen koşuşmağa sevk ediyor.

Bazı işler, artık bitmiş, halledilmiş olmalı değil mi idi?

Tüzüğü uygulayamadığı için değiştirmek âdetini çok güzel belirten bir vesika, bugünlerde elimize geçti.

"İstanbul Vadesi Üstadı Muhteremler Danışma Kurulu, Tüzük ve Öneriler Komisyonu", bir çalışma yapmış, özetini sunmuş.

Bu özette, Masonlukta: Devam, tahkikat, teklif, terfi yeni Localar kurulması, aidat borçları, Loca görevlileri, Genel Kurul toplantıları, localar arası ilişkiler... ve saire hakkında *yeni değişiklik* teklifleri ileri sürülüyor. Ayrıca, Vadi Danışma Kurulunun düzeniyle ilişkili görüşler de arz ediliyor. Burada da Masonluğumuzun *sayısal gücü* ele alınmış. Rapordaki şu cümleyi aynen alıyorum:

"Ancak daha büyük bir sayısal, camiamızın mevcut ana hiyerarşik ve yönetsel yapı prensiplerini bozmadan, değiştirmeden yapılacak daha organize ve detaylı yapılanmalar sayesinde sağlıklı gerçekleşebilir."

Ben anlayamadığım için aynen aldım.

Kardeşlerim, ben derim ki, Masonluğu A'sından Z'sine kadar, yeniden kurmaktan vaz geçelim. Amerika, Milâdın 1492'nci senesinde keşf edilmiştir.

Devam, tekris, terfi v.s., daha bir sürü meseleler hakkında Tüzüklerde tatminkâr hükümler vardır. Bir çokları da alışkanlık haline gelmiştir. O hükümleri *iyi* uygulamak kâfidir.

Türk Masonluğunun "yeni fikirler" 'e ihtiyacı yoktur: Bütün iş *tatbikatı yerleş-tirmektir*.

Masonluğumuzun inkişafı bu sayede sür'atlenir.

İSKOÇYAYA MASONİK ZİYARET

USULLER - BENZERLİKLER - FARKLILIKLAR

George Stirling Draffen of Newington (1910 - 1986), (İskoçya Büyük Locası Ön. B. Üs. Kaymakamı) K.'in, Ars Quatuor Coronatorum'un 1985 tarihli 98 sayılı cildinde çıkan yazısının özetini, B. L.'mizin intizama kavuşmasında mühim bir rol oynamış olan bu B. L. hakkında K.'lere bilgi vermek maksadı ile yayınlıyoruz.

Bir İskoç L.'sını ziyaretinizde, sizin için kefil olan yoksa, imtihan edileceksiniz. Bu genellikle ayrı bir odada ve II Nâ. ile Ön. Üs. Muh. tarafından yapılır, ve ziyaretçi muntazam bir Mason olduğunu ispatlamakla yükümlüdür.

Böyle bir imtahanı geçen ziyaretçi K., L'ya girmek üzere regalyasını takar ve bu arada, diğer K.'lerin giyim ve kuşamlarındaki çeşitliliğe şaşabilir. L.'nın Üs. Muh.'i ve diğer vazifeliler, L.'nın seçmiş olduğu renkteki "resmî" re-

galyalarını takmışlardır; başkalarının regalyaları aynı şekilde fakat başka renklerde olabilir - hatta başka L.'lardan ziyaretçiler varsa bu birçok başka renklerde olabilir. Dahası, ziyaretçi, L. K.'lerinin orada duran bir yığın beyaz kumaşla önlüklerden kuşandıklarını görecektir. Bu önlükler L.'nın

malıdır ve "çalışma önlüğü" diye adlandırılırlar. Bir İskoçyalı Üs. Mason önlüğü, hele "resmî" tipten ise, çok pahalıdır, ve birçok K., bu beyaz önlükleri kullanmayı tercih etmektedirler.

L.'ya giren ziyaretçi, özellikle İngiltere'den gelmiş ise, mobilyaların duruşuna şaşırabilir. En büyük farklılık, yemin Kürsüsünün yeridir. İskoçyada bu mobilya her zaman L.'nın ortasındadır ve birçok kere, 'G' harfi, tepesinde bir kordon veya zincirle asılı durur.

Yalnız iki İskoç L.'sında Nâ.'lar Batı ve Güneyde değil, ikisi de Batıda otururlar. Bunların biri, dünyadaki en eski L. binasında çalışan 2 sayılı Canongate Kilwinning L.'sıdır. L. binası, 1677'de daha beratı alınmadan inşa edilmişti.

İskoçyada tek bir standart ritüel yoktur. Ana tema üzerine herhalde en az bir düzine çeşitleme vardır. İngiliz veya İrlandalı ziyaretçi bunlarla hiç yabancılaşmayacaktır. Ancak herhangi bir ziyaretçiyi şaşırtabilecek bir husus, İskoç törenlerindeki müziğin çokluğudur. O kadar ki, İskoçya B. L.'sı 1978'den beri resmî bir Ma-

sonik Törenler için Müzik derlemesi yayımlar. Bu müzikler, ritüelin her bölümünü, muhtelif vesileler için ilahileri ve yürüyüşler (seyahatler) için parçaları kapsar.

Ziyaretçi K., her ziyaretinde bir tek derecede çalışmaya şahit olacaktır çünkü, İskoç L.'ları, is'at dahil her derecede ancak bir tek tören ifa etmeğe mezdurlar. Her İskoç L.'sı, yılda bir kere Bölge B. Üs.'ı veya Kaymakamı tarafından, resmî olarak ziyaret edilir. Bu celsede tam resmî regalya takılır ve bir tekris veya terfi merasimi yapılır. Töreni ne kadar iyi becerdiklerini gösterme vesilesi olan bu resmî senelik ziyaret celseleri, İskoçyada çok önem taşımaktadır. Tören çalışmasının denetlenmesinden öte, Bölge B. Sek.'i tersimat defterini tetkik edip, Bölge B. Üs.'ının düşüncelerine ilaveten, kendi görüşlerini de bu deftere yazıp imzalayacaktır!

NIÇİN MASONLUK ?

M.M.

Arada bir durup, dünyanın gidişi, çağın olayları veya kendi durumu hakkında düşünen her insan, fikrî tekâmülü için çalışmak ihtiyacını hisseder. Kendini anlamak ister. Kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini bilmek ister. Bu sualleri her samimi insan kendi kendine sormuştur. Cevaplarını umumiyetle kendinde aramakla beraber, bazen yakınları ile olan temaslarında veya okuduklarında arar.

Franmasonluk, sıcak bir arkadaşlık, samimiyet ve karşılıklı saygı havası içinde, kendi şahsiyetini bulmağa ve tekâmül ettirmeğe yardımcı olabilir.

Hangi insan - meslekî faaliyetleri, ailevî vecibeleri ve diğer vazifeleri dışında - kendisine karşı yakınlık duyan, anlayış, takdir ve şahsiyetine karşı saygı besliyen insanlardan kurulu bir topluluğun içinde olmayı arzulamaz? Hem öyle bir topluluk ki, kendisi de bu topluluk üyelerine saygı, sempati, arkadaşlık hatta kardeşlik hisleri duyabilsin.

Dünyamızın bugünkü kaynaşmalı halinde, malî, ekonomik, meslekî, dinî veya ırk ayrılıklarının hiç bir rol oynamadığı insanlarla temas sayesinde tekâmül edebilme fırsatı, büsbütün önem kazanmaktadır. Bütün muhtemel şahsiyet, yaş, formasyon veya hayat tecrübesi farklarına rağmen, temel gaye hakkında aynı görüşü paylaşan insanlar arasında olmak, kendini bulmak...

Sanırım, başlıktaki soruların cevaplarından biride bu.

Pek Sayın Büyük Üstad

Saygıdeğer Büyük Locanızın 100. kuruluş yıl dönümü etkinliklerine vaki nazik davetinize teşekkürle sözlerime başlamak istiyorum. Ve hemen arkasından bu müstesna günde aranızda olmadığım için de üzüntümü dile getirmeliyim.

Dünyanın başka başka uçlarında olmamıza rağmen bizleri kardeşçe bir araya getiren Masonluğun, bir gün bütün insanları renk, ırk, din ve dil ayrımı yapmadan birbirlerini severek dünya barışına götüreceğine olan büyük inancım ve Türk Masonları adına başta siz Büyük Üstad olmak üzere bütün Avustralya'lı kardeşlerimi bu mutlu günde candan kutluyorum ve yücelerin yücesinden sizlere ve Büyük Locanıza uzun ömürler diliyorum. Ayrıca Melbourne'de bir araya gelen bütün Kardeşlerimize Türk Masonlarının sevgilerini sunuyorum.

Bu vesile ile Büyük Locanıza göre genç sayılan Büyük Locanızın (1909) büyük bir intizam içindeki 88 locasında yalnız benim için değil, bütün insanlar ve insanlık için mutluluk yuvası olacak bir ülkü mabedi yapmak gayreti ile çalıştığını belirtmek isterim.

Ankara ve İzmir'de İngilizce, İstanbul'da İngilizce, Fransızca, Almanca ve Yunanca çalışan localarımız olduğu için yola düşen kardeşlerimizin bizleri ziyaretinden mutlu olacağımızı, onların da kendilerini evlerindeymiş gibi hissedeceklerinden kuşku olmayacağını belirtmek isterim.

Mutlu gününüze katılma olanağı bulan kardeşlerimizin güzel ve çok değerli anılarla geri geleceklerini biliyorum. Onların başında bulunacak B. I. Nâzır Can ARPAÇ kardeşimden beni temsil etmesini ve sizlere karşı duyduğumuz kardeş sevgilerimizi anımsatmak için ufak bir hediyemizi sizlere sunmasını rica ettim. Kabul buyurmanızı diliyor, kardeş sevgi ve saygılar sunuyorum.

Prof. Orhan ALSAÇ
Türkiye H. ve K. E. Masonlar
Bü. L.'sı Bü. Üs.'ı

BENİ HATIRLADINIZ MI ?

Grand Lodge of Alberta Bulletin

Cilt 54, Sayı 2 - Şubat 1989

Ben locaya üye olmak için müracaat etmiş olan kişiyim. Üye olabilmek için yüz doların üstünde para ödeyip, hepinizin önünde ayağa kalkarak iyi ve sadık bir Mason olacağına dair and içen adamım.

Ben o günden beri her celseye gelen adamım ama, hiç kimse bana yüz vermedi. Birkaç kere, diğer Masonlara yakınlık göstermek istedim ama hepsinin konuşacak ve yanına oturacak yakın arkadaşları vardı. Birçok kere yabancı simalar yanında oturdum ama onlar da bana pek yaklaşmadılar.

Birisinin, Loca işlerine katılmamı istemesini çok arzuluyordum ama hiç kimse benden böyle bir şey istemedi. İşi yapmaya çok hevesli idim, ancak gönüllü olduğum zaman bunu pek dikkate alan da olmadı.

Tekrisimden bu yana ilk defa bir celseye gelmedim çünkü eşim çok hasta idi. Ama müteakip celsede hiç kimse niye gelmediğimi sormadı. Herhalde benim orada olup olmamamın öbürlerinin düşüncelerinde pek büyük bir yeri yoktu.

Bir dahaki toplantı gecesi, evde kalıp televizyonda bir futbol maçı seyretmeğe karar verdim. Onu takip eden celse, Locaya gittim. Geçtiğimiz toplantıda nerede olduğumu soran yoktu. İyi bir insan olduğum söylenebilir, çünkü muhitimi severim ve sosyal faaliyetlerim vardır. Masonik mesajı da sevmiştim ve iyi bir Mason olabileceğimden emindim. Başka neyim, biliyormusunuz? Ben Locaya geri gelmeyen adamım.

Üs. Muh. ile birkaç K.'in, niye Dernek üyeleri sayısında azalma olduğunu tartıştıklarını düşündükçe güleceğim geliyor. Beni çok eğlendiren bir şey, yeni üye temin etme yolları hakkında konuşmalarla bu kadar çok zaman sarfetmeleri-oysa ben hep orada idim.

Bütün yapacakları şey İSTENİLDİĞİMİ, BANA İHTİYAÇLARI OLDUĞUNU ve HOŞGELDİĞİMİ hissettirmektir.

Hepsi bu kadar!

Çev: E M.

MASONİK DÜŞÜNÜRLERİN DÜŞÜNCELERİ

Hakikati ararken hakikatın faideye değil, faidenin hakikate muhtaç olduğunu düşünmek zaruretindeyiz.

Necdet Ekrem Olcay

Fenalığın hudut ve ölçüsü yoktur, halbuki iyilik, fenalık gibi namütenahi değildir. O halde, mahdut olan iyilik imkânlarını heba etmemek lazım gelir.

Necati Boran

İnsanlar, ancak hakikî muhataplarını buldukları zaman, samimî olanlara karşı açık kalpli olabilirler.

E. N.

Masonluk yeni bir ideoloji, yeni bir sistem takip ettiği gün varlığını, nüfuzunu kaybeder; o, prensiplerine ve bu prensiplerin neticelerine da-ima sadık kalmalıdır.

Dr. Mim Kemal Öke

Düşüncelerimizi beşeriyetin ölmezliğine hasrettiğimiz nispette ferdî hayatımızda, cemiyet hayatımızda zenginleşiriz.

Kemal Şakir Alanbay

Tekâmül, ilim ve ahlâk gibi cemiyetin sinesinden doğan idrâk ve tafahhusun ışığında canlanır.

Dr. M. Ergüven

Fikirlerimizi yaymak doğrudur; fakat onları zorla kabul ettirmek manasızdır.

İ. M. Seydol

Hastalıkların tedavisinde bir ilâcın fazla dozda kullanılması fayda yerine zarar verirse, öylece iyi bir haslet olan toleransın fazla istimali de vazifesizliğe, kanunsuzluğa yol açar.

İ. M. Seydol

Tolerans eğri bir şeyi hoş görmek, hakikati batıla değiştirmek değildir.

Tevfik Maral

MEŞRUTİYETTEN ÖNCE TÜRKİYE'DE MASONLUK

-VIII-

Suha UMUR

29 Mayıs 1876'da Abdülaziz tahttan indirildi ve Veliahd Mehmet Murad efendi, tekrisinden üç buçuk sene sonra, 5. Murad adı ile tahta çıktı. Gerek Abdülaziz'in hal'i sırasında olan hadiseler, gerekse kısa bir müddet sonra Abdülaziz'in intiharı, 5. Murad'ın zaten bozuk olan asabını iyice sarstı. Tahta çıktığının haftasında, kendisinde ilk cinnet belirtileri görülmeğe başlandı. Hastalığı artık saklanamaz hale gelince 5. Muradın tahttan indirilerek yerine Abdülhamid efendinin tahta çıkarılması kararı alındı (31 Ağustos 1876). Sultan Murad Çırağan sarayına nakledildi. Bir kaç sene sonra iyileşmesine rağmen, 1905'te ölünceye kadar, 29 sene, aile efradı ile orada kaldı.

Masonlar, saltanattan hal edildikten sonra Sultan Murad'ın hayatı ile alakadar olmuşlar ve Abdülhamid tarafından öldürülmemesi için tedbir almaya çalışmışlardır.

Sultan Murad'ı tekrar tahta çıkarmak veya Çırağan sarayından kaçırmak için bir kaç teşebbüs yapılmıştır. Bunların sonuncusu, "Kleanti Skalyeri - Aziz bey Komitesi" denen teşkilat tarafından 1878 senesinde yapılmak istenmiştir. Skalyeri ile onun komitesine dahil bulunan Şura-yı Devlet memurlarından Ali Şefkati bey, bazı şahıslar vasıtasıyla Sultan Murad ve validesi ile muhabere etmişler, ve sonra bir kaç defa da Çırağan sarayının geniş su yolundan gizlice girmek suretiyle Sultan Murad ile görüşmüşlerdi. Komite, faaliyete geçme fırsatı bulamadan, Aksaray'da Aziz beyin evinde gizlice toplandıkları sırada, içlerinden birinin ihbarı üzerine basıldı; komiteye dahil olanlardan Skalyeri ile Çerkes cariyelerinden Nakşibend kalfa ve Ali Şefkati bey kaçmağa muvaffak olmuşlar, diğerleri yakalanarak, Aziz bey ile Ağâh efendi vicahen, Skalyeri ile Ali Şefkati giyaben idama mahkum edilmişlerdir. Diğerleri de muhtelif cezalara çarptırılmışlar ise de Aziz bey ve Ağâh efendinin cezaları on beşer seneye indirilerek Akka'da ve ötekiler de bazı mahallerde hapsedilmişlerdir. Kleanti Skalyeri Yunanistan'a kaçmış, Nakşibend kalfa da rivayete göre Mason cemiyetinin yardımı ile Yunanistan'a kaçırılmıştır. Ali Şefkati bey ise

Fransa'ya kaçmıştır (1).

1872'de Abdülhamid tahta çıktığı zaman, Kırım harbi ve onu takip eden senelerde açılmış olan Locaların pek çoğu faaliyette idi. Abdülhamid idaresi Masonluğun inkişafına mani olmuştur. Gerek memleketteki Masonların, gerekse memleket dışındaki İngiliz, Fransız ve İtalyan Masonların, Sultan Murad'ın hastalığı ve hal'i ile ilgilenmeleri, Sultan Murad lehinde olarak ecnebi memleketlerde yapılan propagandaya ileri gelen Masonların da katılmaları ve hayatına kastedilmemesi için tedbir almağa çalışmaları, ve nihayet Sutan Murad'ı kaçırmağa teşebbüs edenlerin içlerinde bazılarının Mason olması, Abdülhamid'in Masonluğa cephe almasının başlıca sebeplerinden biridir.

33 yıl süren padişahlığı esnasında Abdülhamid, hiç bir vakit Mason Localarını kapatmağa teşebbüs etmemiştir. Buna rağmen Masonlar hakkında en şiddetli takibat onun devrindedir. Bu devirde Localardaki Müslümanlar, Türkler ve bilhassa devlet memurları, sürülmek veya herhangi bir sebeple cezalandırılmak korkusu ile Masonlukla olan ilişkilerini kesmek veya kesmiş görünmek mecburiyetinde kaldılar. Sultan Murad ve iki kardeşi ile Namık Kemal ve Ali Şefkati gibi kimselerin tekris edilmiş olduğu, en fazla müslüman Türk'ün toplanmış bulunduğu ve çalışmalarını Türkçe de yapan "Proodos Locası" matriküllerinde, Abdülhamit tahta çıktıktan bir kaç sene sonra tek bir Türk ismine rastlanmaz. Aşağıdaki vesika bu takibatın en fazla şiddetlendiği 1894 senesine aittir:

Yıldız Saray-ı Humayunu

Başkitabet Dairesi

3591

Bu akşam alaturka saat sekizde Beyoğlunda Rum Mason Locasında bir hayli adam ictimada ederek her türlü mevada dair müsahabat cereyan eylediği istihbar kılınmış olup gerçi Mason Cemiyetinin suret-i daimede içtima etmekte oldukları malum ise de bunların vazifelerini tecavüz eylememeleri için hükümetçe dikkat olunması ve bu gibi ahval-i maraziyyeye meydan verilmesi lazime-i hal ve maslahattan olduğundan ve bu babda fevkalade iltizam-ı dikkat ile mezkûr Mason Locasında içtima edenlerin kimler olduğunun bittahkik arz-ı atebe-i ulya kılınması mukteza-yı irade-i seniyye-yi cenab-ı hilafetpenahiden bulunmakla ol babda emr ü ferman hazret-i men-leh-ül-emrindir.

Fi 29 rebiyyülahır 1312 ve 18 teşrinievvel 1310 (30.10.1984)

Serkatib-i hazret-i şehriyari

Süreyya

Aynı sene içerisinde pek çok Loca faaliyetini tatil etmek mecburiyetinde

kalmıştır. Bunların arasında 28 seneden beri çalışmakta olan "Ser Locası" da bulun-
maktadır.

Bu sıralarda Makendonyadaki Localar önem kazanmağa başladılar. Abdülha-
mid, Selanik'te İmparatorluğun diğer bölgelerindeki kadar hareket serbestisine sa-
hib değildi. Mason Locaları, Selanik, Yanya, Serez gibi şehirlerde daha rahat çalış-
bilmekte idiler. Ancak, bu Localar, Masonluğun "siyasetle uğraşmamak" prensibi-
ne bağlı kalmayarak siyasetin her türlü ile ilgileniyorlardı. Abdülhamid'in istib-
dadı sebebiyle Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde her hangi bir yerde, hava-
dan sudan başka bir konudan bahsedebilmek için yer altında toplanmak şarttı. Hü-
kümetin bu kısıtlamaları karşısında "Osmanlı Hürriyet Cemiyeti" üyeleri (Jön
Türkler), Selanik Mason Localarında toplanmağa başladılar. Masonların, özellikle
İtalyan Masonlarının Jön Türkleri manen destekledikleri sanılmaktadır. Jön Türk-
lerin hepsi değilse bile büyük bir kısmı Mason olduğundan Localarda Mason ola-
rak, fakat örgütlenmek için toplandılar. İstanbul'un Selanikte yürütülmekte olan
faaliyetten haberi yoktu; hafiyelerin Localara girme çabaları sonuçsuz kalıyordu.
Netice itibariyle Jön Türkler kendi gaye ve ideallerini gerçekleştirmek için uygun
buldukları bu teşkilattan faydalanıyorlar ve kendi teşkilatlanmalarında Masonlu-
ğun bir çok usullerini örnek alıyorlardı.

İttihat ve Terakki Cemiyetinin o zamanki bazı muhaberelelerinin bu Localar va-
sıtası ile yapıldığı, bir çok mühim hususlara bu Localarda karar verildiği, burasının
hürriyet ve meşrutiyet için çalışan genç, münevver Türklerin bir müzakere ve mü-
lakat mahalli olduğu, bütün memleket meselelerinin tam bir serbest ve vuzuh için-
de buralarda müzakere ve münakaşa edildiği, bu suretle Masonluğun İttihat ve Te-
rakki'yi desteklediği ve istibdad idaresine karşı yapılan mücadeleye hizmet ettiği,
bu Localara mensup Masonlar tarafından anlatılmıştır (2).

Meşrutiyetin ilanına kadar Türkiye'de çalışan Locaların hepsi ecnebi obed-
yanslara tabi idiler. Türk münevverleri de bu Localara intisab edebiliyorlardı. Tür-
kiye'deki Masonlar ancak meşrutiyetin ilanından sonra Maşrık-ı Osmanî'yi kura-
bildiler (1909). Maşrık-ı Osmanî de kısa zamanda memleketin dört bir yanında ken-
dine tabi Localar kurdu. Bu günkü "Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası",
Maşrık-ı Osmanî'nin devamıdır.

- SON -

---

(1) Bk. Suha UMUR, 5. *Murad'ın Masonluğu Hakkında Belgeler*, MİMAR SİNAN, 1975, Sayı
18, s. 19-33.

(2) RAMSAUR, E. E. (Çeviren: ÜLKEN, N.), *Jön Türkler ve 1908 İhtilali*, İstanbul, 1972.

SANATKAR KARDEŞLERİMİZ (7) :

AHMET KURTARAN

Tahsilini Ankara Konservatuvarı çello bölümünde yapmış olan Doğan Canku bey, daha sonraları K.'imiz olan Selami Karaibrahimgil ve halen İstanbul vadisinde, Anadolu Muh. L.'sı Üs. Muh.'i Ahmet Kurtaran, 1969 yılında bir araya gelip müzik yapmağa başladıklarında, kurdukları *Modern Folk Üçlüsü'nün* şöhretinin çok kısa bir sürede yalnız Türkiye'de değil, dünyanın 36 ülkesinde bir orman yangını gibi yayılacağını herhalde tahmin etmiyorlardı.

Doç. Dr. Ahmet Kurtaran

Doçent Dr. Ahmet Kurtaran K.'in duvar ve vitrinleri boydan boya diplomalar, beratlar, takdirnameler, ödülleri ve hem meslekî, hem müzikal hem de masonik hatıralarla kaplı çalışma odasında sohbet ediyoruz. Harici alemin, *Modern Folk Üçlüsü'nün* ortada duran ve banjo çalanı diye tanıdığı, Masonların ise önce Ankara vadisinde Doğuş Muh. L.'sından, daha sonra İstanbul'da Anadolu Muh. L.'sının kuruculuğundan, faal, devamlı, belagati kuvvetli ve etrafındakilere sevgi ile yaklaşan bir K. olarak tanıdıkları Ahmet K. aslında, 1964'te Ankara Kolejinde mezun olduktan sonra 1970 yılında Hacettepe Üniversitesinde Diş Hekimi olmuş, 1974'te Protez konusunda doktora vermiş ve 1978'de de Doçent olmuş, tıbbın bu dalında, en az müzik alanındaki kadar iyi bilinen bir tabiptir.

Babası da hekim olan Ahmet K., daha ilkokul çağında müziğe karşı heves gösterince, ailesi ona ilk olarak akordeon dersleri aldirmişlar, zamanla bunu batı armonilerinin denendiği bağlama ve nihayet gitar ve banjo takip etmiş.

Bu kadar yoğun bir hayat içinde Masonluk konusuna ilgisinin nereden doğduğunu sordum:

- "Üniversiteyi bitirince, daha fazla müzik yapabilmek için, akademik karyere bir yıl için ara verdim. Ancak bu, diş tabipliliğinden tümüyle kop-

mak olamazdı, tabii. Ben de, her ikisi de diş tabibi olan Şarlı Şensoy ve Teoman Fanusçu K.'lerin Ankara'daki muayenehanelerinde, genç bir dişçi olarak çalışıyordum. Bende bir ümit görmüş olacaklar ki, B. L.'nın yayınladığı "Masonluk Üzerine" adlı kitapçığı verdiler. Okudum, çok heyecanlandım, eşim Nihal'e danıştım, başvurduğum ve nihayet, hiç bir zaman unutamıyacağım Hüsametdin Aral K., beni

1974 yılında Doğu Muh. L.'sında tekeris etti."

Nihal hemşiremiz de Ahmet K.'in oturduğu mahallede büyümüş, o da Ankara Kolejinde okumuş, ve Ahmet K., daha çocukluk yıllarında aklına koyduğunu 1971'de gerçekleştirerek, evlenmişler. Bu mutlu evliliği, şimdi delikanlılığın eşiğinde olan Yörük, daha bir mutlu kılmış.

Modern Folk Üçlüsünün, büyük orkestra refakatindeki konseri. Türkiye Büyük Locasının 1986 balosu. İstanbul Şeraton Oteli, balo salonu.

Masonluk ve müzik hakkında ne gibi düşünceler taşıdığını merak etmiştim?

- "Mason olduktan sonra, L.'larda müziğin çok önemli olduğunu anladım ve bu düşüncem, yıllar geçtikçe daha da perçinlendi. Selami K. ve Doğan ile açık celselerde bir çok defa müzik yaptık ve harici alemdaki konserlerimizde de, ancak Mason olanların anlayabileceği bazı kelimeler ve tabirler koyduk. Ön sırada oturan ve protokole dahil olan zevat arasından mesajımızı alarak, konser sonrası kuliste bana K. pusesi verenleri görmek beni çok duygulandırıyor.

Üçlümüzün ilk yıllarında, Selami henüz mason değil iken, yurt dışı turnelerindeki konserlerde, yakamdaki rozeti görüp, konseri takiben beni kucaklayan ve yakınlık gösteren K.'lere Selami hep hayret ederdi. Tekris olduktan sonra hayreti ve merakı giderilmiş olmalı ve eminim ki Masonluğun evrenselliğini o da yaşamaktadır.

Masonluk ve kültür birbirinden ayrılamıyacak iki öge olduğu kanaatindeyim. Kendi yaşamımdan örnek vermem gerekirse, arkadaşlarımla 36 ülkede yaptığımız müzikle, Türkiye'yi yalnız kültürel olarak değil, bir noktada masonik olarak de temsil ediyoruz. Kendi imkânlarımız dahilinde, bütün dünyaya, Türkiye'de hem müzik hem de Masonluk olduğunun

duyurulmasına ve bilinmesine yardım ediyoruz. Ve doğal olarak, hem sanatkar hem de mason olmanın, birbirini takviye eden, hatta arttıran mutluluğunu yaşamaktayım.

Nihal ve Ahmet Kurtaran

ŞARK YILDIZI ÖRGÜTÜ

(The Order of the Eastern Star)

Roy. A. WELLS
Quatuor Coronati Locası
Ön. Üs. Muh.'lerinden

(Bu çalışmayı basmamızın sebebi içindeki doğru bilgiler ve uyandırabileceği ilgidir. B. L.'ımızca tanınmayan ve hatta, Masonluğun temel kurallarından birine aykırı düşen bu örgüte üye olmayı teşvik gibi bir düşünceimiz yoktur.)

ÖRGÜTÜN MENŞEI

1949 yılında, Amerika Birleşik Devletlerinde, mütevazı bir teşkilatlanma ile doğan Şark Yıldızı örgütü, bugün yalnız doğum memleketinde değil, birçok başka memlekette de sağlıklı yaşamını sürdürmektedir. Kurucusu Robert Morris K., 1818'de Bostonda doğmuş ve 1846 yılında Mississippi B. L.'sına bağlı 33 sayılı Locada tekris olmuştur. Her ne kadar Adoptive (benimsenen) Masonluk, Co - Masonluk ve diğer başka isimlerle, Avrupadan ve özellikle Fransa'dan ithal edilmiş, kadınları kabul eden masonluk türleri var idi ise de, Rob Morris tekris olduğu günden beri, kadın akrabaların da iştirak edebileceği bir masonluk düşünmüştür.

1850 yılında, karısının da yardımı ile, ortalıkta çok bol bulunan malzemenin istifade ederek yeni bir örgüt için bir ritüel hazırlayarak adına da "Şark Yıldızı Güldestesi" dedi. Yeni cemiyet, Kitab-ı Mukaddesten olaylara dayandırılmakta ve yüksek idealler ve prensipler aşılamağa matuf idi. Beş kademe veya dereceden ibaret olan bu ritüel, başlangıçta, bir araya gelen arkadaşlara konferanslar şeklinde idi. Tek şart gizlilik olmakla beraber, o

erken devirde bir Cemiyet kurma düşüncesi yoktu. Morris K.'in amacı, framasonlarla ailelerini bir Mason Locasında bir sosyal toplantı halinde bir araya getirmek ve onu takiben de bir akşam yemeğini paylaşmak idi.

Dereceleri Morris K. kendisi tevcih ediyordu. 1855 yılında yayınladığı bir ritüel ile, başka yerlerdeki K.'lerin de derece tevcih edebilmeleri mümkün olmağa başladı. 1866 yılında, Morris, New York'ta, halen bugün bile mevcut olan meşhur bir masonik yayınevini sahibi, Robert Macoy ile bir araya gelerek, otoritesini Macoy'a devretti. Macoy derhal yeni bir ritüel basarak, daha organize grupların çalışmasına imkân tanıdı. Bu gayretler se-meresini gösterdi ve 1870 yılında değişik eyaletlerde yeni şubeler açılmaya başlandı. 1874 yılına varıldığında kendi Büyük Şapitrine sahip 34 eyalette birkaç bin üye mevcut idi.

RİTÜELİN ŞEKLİ

Şark Yıldızı ritüelini 5 uçlu bir yıldız remzetmektedir. Her bir uç "Dişi Kahramanlar" adını taşıyan eşler, kızlar, anneler, kızkardeşler ve dulları sembolize etmekte ve şu erdemleri anımsatmaktadır :

- a) İnançlara sadakat.
- b) Şeref ve hakkaniyete itaat.
- c) Dost ve Akrabalara sadakat.
- d) İman ve ölümsüzlük ümidi.
- e) Hakikatın müdafası için eziyetlere mukavemet.

Her şapitrin yöneticileri hem erkek hem kadın oluyor. Kadınlara "Hemşire", erkeklere ise "Kardeş" diye hitap edilmekte. Her erkek adayın muntazam Üs. Mason olması şart ve iki Eastern Star üyesi tarafından teklif edilmesi gerek. Kadın üye adaylarının ise bir Masonla olan akrabalığını ispat edebilmesi ve en az 18 yaşında olması lazım. Bir Ulu Varlığa inanç da temel şartlardan biri. Cemiyetin üyeleri Masonlara çok sıkı bağlarla bağlı olmalarına rağmen örgütün, Eski ve Kabul Edilmiş Masonlar örgütü ile resmî hiç bir bağı olmadığını beyan etmektedirler.

ŞAPİTR TOPLANTILARI

Örgütün toplantıları, genel olarak ayda bir defa ve Mason Localarında yapılmaktadır. Ödedikleri kira bedelleri, bir çok defa o Mason Binasının giderlerini karşılamakta önemli rol oynamaktadır. Toplantılarında hanımlar sık elbiseler, erkekler ise genellikle smoking giyerler. Toplantı aralarında üyeler hasenat işlerinde kullanılmak üzere para temini maksadıyla, sık sık sosyal faaliyetlerde bulunurlar.

DÜNYADA TEŞKİLAT

Şark Yıldızı Örgütü, Pennsylvania hariç, bütün Amerika Birleşik Devletleri Eyaletlerinde "tanınmıştır". Yalnız Pennsylvania masonlarının bu örgüte katılmaları ve toplantılarının Mason mabetlerinde yapılması yastır. En önemlileri İskoçya, İrlanda, İngiltere, Almanya, Çin, Japonya, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda olmak üzere, Eastern Star Bütün Dünyaya yayılmış durumdadır.

Üye sayıları arasında bir mukayese yapabilmek için, iyi bilinen Masonik olmayan örgütlerle Eastern Star Örgütünün sayıları (1976 World Almanac'tan) şöyle :

Elks 1.250.000

Rotary 1.500.000

Knights of Columbus 2.000.000

Eastern Star 3.000.000

Bugünkü rakamların daha da yüksek olduğuna muhakkak gözüyle bakabiliriz.

The Order of the Eastern Star'ın kurucusu Rob Morris, 31 Temmuz 1888 tarihinde Mississippi'de öldü. Mezar taşı olarak yüksek bir mermer sütun dikildi. Sütunun bir yanında Gönye ve Pergel, diğer yanında ise Beş Köşeli Yıldız kazılmış ve böylece, masonik umudunun tahakkuku temsilmiştir.

(Özetleyen : EM.)

11 SAYILI MÜSAVAT MUH. L.'SINDA İLGİNÇ OLAYLAR

1975 yılında, o zamanın Pek Sayın B. Üs.'ü Nafiz Ekemen K., Müsavat Muh. L.'sını ziyaretinde 1925 yılında tekris, 11.6.1926'da Kalfa ve 5.3.1927'de de Üstat olan Dah. Muh. OSMAN ŞEVKİ FİGEN (1886-1978) K.'e, "50 yıllık Mason Beratını" vermeye hazırlanıyordu. Osman Şevki K. Şarka davet edilince, Dah. Muh. olarak vazifesinin Mabedin kapısını kontrol ve muhafaza etmek olduğundan, yerini terk edemeyeceğini beyan etti. Bunun üzerine Pek Sayın B. Üs. Ekemen Doğudan Batıya giderek Osman Şevki Figen K.'imizi öpmüş ve ona 50 yıl beratına ilaveten, kuruluşundan beri Müsavat Muh. L.'sının Dah. Muh.'lık görevini ifa ettiği için, özel bir bi-ju takdim etmiştir.

* * *

1970 yılının Aralık ayında, Müsavat Muh. L.'sının is'at töreninde, Dünya Masonluk tarihinde muhtemelen ilk defa vuku bulan bir olay yaşanıyordu. Hazır bulunanların yaşlı bakışları önünde ve mutlu gülümsemeler arasında, vazifesini devretmeye hazırlanan 1970 yılı Üs. Muh.'i CAN ARPAÇ K., makamının sembolü olan birinci çekici, 1971 yılı için Üs. Muh. seçilen *babası*, HALİT ARPAÇ K.'e devrediyordu.

* * *

Birçok Muh. L.'mızda iki dönem Üs. Muh.'lık yapmış K.'ler vardır. Müsavat Muh. L.'sı üyelerinden Müeyyet Tekyeli (merhum), Reyan Erben, Sahir Erman, Ziya Umur ve Mişel Margulies K.'ler de bunların arasındadır. Ancak bu L.'nin kurucularından GALİP HAMDİ TEKYELİ K.'in bu göreve 4 defa (1951-56-58-59) çağrıldığını biliyor muydunuz. Buna ilaveten Galip Hamdi K.'imiz hem oğlunun hem de torununun, kendi kurduğu L.'da tekris olduğunu görmüş mutlu masonlardandı.

(Sizin Muh. L.'nızda da böyle kayda değer olaylar, mutlaka yer almıştır. Lûtfedip dergiye yazarsanız, neşretmekten mutluluk duyacağız. Ş. G...)

FİNLANDIYA NOTLARI

Üstün GÜRTUNA

Geçtiğimiz aylarda Finlandiya'nın başşehri Helsinki'de düzenlenen Türk Kültür Haftası nedeni ile 15 gün Helsinki'de bulundum ve kardeş Finlandiya Localarını ziyaret etmek imkânı buldum.

Helsinki Büyük Locasının bulunduğu bina Kasarmikatu Caddesinde. Bu cadde Helsinki'nin merkezinde diyebilirim. Finlandiya Cumhurbaşkanlığı köşkünün bulunduğu Helsinki Limanına paralel 3. caddede, yine Helsinki'nin en büyük caddelerinden biri olan Mareşal Mannerheim Caddesine paralel 3. caddede.

Randevulaştığımız gün ve saatte Büyük Locanın bulunduğu yukarıda belirttiğim adrese geldiğimde Büyük Sekreter beni çok candan karşıladı.

Büyük Sekreterin ismi Jorma Komonen. İfadelerinden Pek Sayın B. Üs.'ın adı; Heikki Sysi-

metsö. Çalışmakta oldukları binayı 1965 yılında satın almışlar. Satın alınan bu bina 3 katlı bir evmiş ve tamir edilerek Mason Binası haline getirilmiş. Binada mavi localar için 2, Royal Arch ve Mark Mason dereceleri içinde uygun mabetler var. Binanın tamiri 1.5 yıl sürmüştü, 1966 senesinin Eylül ayında locala çalışmaları başlamış. Helsinki'deki bu binadaki mabetlerle, diğer Finlandiya şehirlerindeki mabet sayısı 13. Finlandiya'daki mason K.'lerimizin sayısı 4500 civarında, Locala sayısı 97. Büyük Locanın çıkardığı Mason Dergisi Koilliskulma, 1963 senesinden bu yana Finlandiya Büyük Locasının yayın organı olmuş.

Büyük Sekreterin bu açıklamalarından sonra binanın bazı bölümlerini gezdik. Bunlar arasında güzel bir kütüphane ile müzeyi zikretmeden geçemeyeceğim. 2 mavi locadan, büyük olanını görme imkânı buldum. 2 gün sonra

aynı mabette 1 No.lu Suomi locasının çalışmasına da katıldım. Mabeti size şöyle tarif edebilirim: Mavi rengin hakim olduğu mabedin doğusundaki semboller bizim mabedimizdeki gibi. Yalnız bir değişiklik hemen gözüme çarptı. Kutsal kitabın bulunduğu yemin kürsüsü Üs. Muh. kürsüsünün hemen önünde, Nâ.'ların kürsüleri de Doğuya daha yakın. Akıl ve Hikmet, Kuvvet ve Güzellik sütunları ise 1. derecedeki tablomuzda gördüğümüz gibi. J ve B sütunlarının başlarında ise, eskiden bizim sütun başlarına benzer şekilde narlar, yerküresi ve gökyüzü küresi şeklinde.

Fince çalışan Suomi Muh. Locasının açılışı, çalışmaya başlamaları, bizim yaptığımız şekilde oldu. Fince bilmememe rağmen, bizim ritüeli ezbere yakın bildiğim için, konuşulanları anlıyordum sanki. Bütün görevliler ritüeli ezbere konuşuyorlardı. Dikkatimi çeken diğer bir husus ise Hatip K.'mize çok iş düştüğü oldu. O geceki konuşmacı, "Ritüelik Müzik" başlıklı bir konuşma yaptı. Daha sonra Kardeş sofrasında beraber olduğumuz Jorma Weneskoski K., beni ertesi gün için davet etti ve

bana, sizlere aşağıda açıklamaya çalışacağım bilgileri verdi.

Finlandiya, İngiltere'de ilk defa Büyük Loca kurulduğu asırda yani XVIII. y.y.da İsveç Krallığının bir eyaleti imiş. 1752'de İsveç Büyük Locası, kurulduktan sonra, Finlandiya'da ilk defa 1756 yılında St. Augustin isimli Mason Locası kurularak çalışmalarını 1809 İsveç-Rusya Savaşına kadar devam ettirmiştir. Bu dönemde St. Augustin Locasının amil azası 450 civarında imiş. Ne yazıkki harbden sonra Finlandiya İsveç'ten ayrılıp, Rusya'nın bir dükalığı haline geldiğinde, Rusya'da olduğu gibi, Rus Çarı, Finlandiya'daki locaların faaliyetlerini durdurmuştur.

1826 yılında Rus Çarı Nicholas, yayınladığı bir tebliğ ile Finlandiyalı vatandaşların, diğer ülkelerle ticaret yapan iş adamları ile kaptanların yurt dışında masonluğa girmelerine izin verilmiştir.

1848 de ise Rus Çarı Nicholas masonluğu tamamen yasaklamıştır.

Çarın baskısından birçok Fin vatandaşı Amerika Birleşik

Devletlerine göç etmiş, bazı biraderlerimiz Amerika'da çalışmakta olan localara intisap etmişlerdir.

1922' de Newyork'ta yaşayan 8 Finlandiyalı Üs. derecesindeki K.'imiz, Newyork Büyük Locası-na müracaat ederek, Helsinki'de bir loca kurma teşebbüsünde bulunmuşlardır. Böylece Finlandiya, Newyork Büyük Locasına bağlı vadi dışı bir bölge olmuştur.

18 Ağustos 1922'de Büyük Üstad, Helsinki'ye gelerek, 1 No. lu Suomi Locasının konsekrasyonunu yapmıştır. Suomi Locasında kurucu üyelerden başka o gün Büyük Üstad tarafından tekris edilen 27 kardeş de varmış. Bu 27 kardeşten biri asrımızın en büyük bestekarlarından o sırada 56 yaşında olan Jean Sibelius biraderdir. Tekris olan kardeşler arasında Sibelius Biraderden başka devlet memuru, sanayici, tüccar, öğretim üyesi, bankacı, sanatkar, ilim adamı, konsolos, elçi ve Helsinki valisi varmış.

Suomi Locasının konsekrasyonunun yapıldığı 18 Ağustos 1922 günü toplantı 9 saat sürmüş-

tür. Yalnız bir kardeşe üç derecenin merasimi tatbik edilmiş, diğer kardeşler merasimi izlemişler, fakat yeminleri hep beraber yerine getirmişlerdir.

Suomi Locasının kuruluşundan sonra Finlandiya'nın diğer büyük 2 şehrinde Turku ve Tampere'de localar çalışmaya başlamıştır.

Kurulan bu üç loca birleşerek, Newyork Büyük Locasına bir dilekçe vererek Finlandiya Büyük Locasının kurulmasını istediler. Finlandiya Büyük Locası "Büyük Doğuş Sertifikası" ile 9 Eylül 1924 de Helsinki'de Yeni Mabet binasında çalışmalarına başlamıştır.

Kuruluş töreninde Suomi Locasının amil azası Sibelius biraderin yönettiği koro nefis bir konser vermiştir. Okunan parçalar kuruluş törenini bir kat daha güzelleştirmiştir.

Suomi Locasının ilk Üstad-ı Muhteremi Solitander kardeş, Finlandiya Büyük Locasının ilk Büyük Üstadı seçilmiş ve görevini 1940 yılına kadar sürdürmüştür.

KARDEŞLER SOFRASINDA

M. Metin SAĐNAK

Sevgi dolar, gller açar, kardeşler buluŐtuka.
Gam dağılır, dertler susar, sorun paylaŐıldıa.
Unutulur tüm kaygılar, semboller saıldıa,
Sevinç duyar, mnen doyar KARDEŞLER SOFRASINDA
Gönüller kendini arar, KARDEŞLER SOFRASINDA.

Konular iyi seçilir, güzellikler içilir.
Çok söz değil, öz söylemek mutlk tercih edilir.
Kişinin deđeri böyle sofralarda biçilir.
Gönye, pergel, tesviye, KARDEŞLER SOFRASINDA
Akıl hikmet güçlenir, KARDEŞLER SOFRASINDA.

Metin Sađnak kardeŐiniz, bazen oŐarda söyler
Bilinki sizleri birgün bile görmese, zler!
HamtaŐı yontmak için, hasretle hep yolu gözler.
Geliniz mutlu olalım, KARDEŞLER SOFRASINDA
Susmak, dinlemek, düşünmek, KARDEŞLER SOFRASINDA.

SORULAR ? ? ?

Ka.'lığa geçiş töreninin bir yerinde "bilginin yedi ana temeli"nden bahis edilir. Keza aynı derecede, "Geometri" kavramı olağanüstü bir şekilde vurgulanmaktadır. Bu iki kavramın masonlukla ilişkisi acaba ne zaman ve nasıl başlamıştır?

S. BARZİLAY
Freedom Muh. L.

Geometri'nin Masonluk ve Mimarlık ile aynı tutulması bazı ortaçağ yazarlarının Masonik olmayan eserlerinde görülmekle beraber, geometri kelimesinin masonluk ve mimarlığı tarif etmek için kullanıldığını gösteren ilk eser, takriben 1390 tarihinde yazıldığı sanılan, Regius elyazmasıdır. (4 sayılı Mimar Sinan Yayını, Regius, çev. : Sahir Erman, İstanbul 1977'e bakınız.)

Her ne kadar tatbiki arazi ölçümleme problemlerinden doğmuş olabilir ise de, bidayette geometri bir liberal sanat idi. Eski Yunanda, meslekî öğrenime geçmeden evvel, her hür Yunan gencinin edindiği sanat ve ilim konularından biri olup, eski Romada da *artes liberales*'lere dahil idi. Diğer *artes liberales*'ler (liberal sanatlar) gibi geometri de tamamiyle ilmi veya akademik bir öğrenim idi ve ne tatbikat ne de Masonlukla bir ilgisi yoktu. Romalıların *artes liberales*'leri, jimnastik, politika, hukuk ve tıp da dahil olmak üzere çok geniş bir alanı kapsıyordu.

"Bilginin ana temelleri" veya "liberal sanatlar"ın yedi olarak sınırlandırılması, tarihte ilk olarak, Kartacalı Martianus Capella'nun, M. S. 420 yılında yazdığı *Septem Artes Liberales* (Yedi Liberal Sanatlar) isimli kitapta görüldü.

M. S. takriben 500 yılında yazılmış olan Boethius'un *Arithmetica*'sında, yedi liberal sanatı iki gruba ayırmanın ilk denemesini görüyoruz. Bu grupların ilki, üç edebî sanat olan gramer, retorik (belagat ilmi) ve diyalektik veya mantığı kapsayan *trivium*, ikincisi ise dört matematikî ilim olan aritmetik, müzik, geometri ve astronomi'yi ihtiva eden *quadrivium* idi. 600 yılından 636 yılına kadar Sevil piskoposu olan İsidore'nin zamanında artık yedi liberal sanat, tüm bilginin girişi olarak kabul ediliyordu. Piskopos İsidore'nin *Originum sive Etymologiarum libri xx* kitabındaki yedi başlı liberal sanatın tarifi, onu takip eden ansiklopedistler için model olmuş ve Masonluğun Eski Yükümlülükleri (Old Charges) bunları hemen hemen aynen almışlardır.

"...Yedi liberal sanat vardır. Birincisi gramer, yani konuşmakta ustalık. İkincisi retorik ki, belagatinin zarafet ve akıcılığı dolayısıyla, kamu hayatının problemleri için pek gerekli. Üçüncüsü, man-

tık da denilen diyalektik - ince tartışmaları sayesinde doğruyu yanlıştan ayırır. Dördüncüsü, rakamların sebep ve ayırımlarını içeren matematik. Beşincisi, şarkı ve müzikten ibaret olan müzik. Altıncısı, dünyanın ölçü ve boyutlarını anlayan geometri. Yedincisi, yıldızların kanunlarını içeren astronomi."

Liberal sanatların muhtelif kollarının tatbikçileri arasında, hangisinin en temel olduğu konusunda görüş ayrılıkları olması doğaldı. İlk okunduğu ve onun sayesinde Latinceyi okuma, konuşma ve yazma öğrenilebildiği için, gramer genelde ağırlık kazanıyordu. Ne var ki, *Regius* elyazması, *Cook* elyazması veya diğer bütün *Eski Yükümlülükler* elyazmaları, geometrinin tüm bilgilerin temeli olduğunu vurgulamışlardır. Ancak, bu elyazmalarını okuyacak ve tatbik edecek kişilerin, geometrinin tüm bilgilerin anası olduğunu iddia etmekte meslekî menfaatleri olduğu göz önünde tutulursa, bu vurgulamada şaşılacak bir şey olmadığı görülür. *Regius* ve *Cook*

elyazmalarının müellifleri, geometri kelimesinin etimolojik olarak arazi parçalarının ölçülmesi ile ilgili olduğunu bilmelerine rağmen, yine de geometriyi genelde masonluk ilmi olarak düşünüyordular.

Dergide olsun, başka masonik yazılarda olsun, Obedyans kelimesine rastlıyorum. Manasını açıklarmısınız?

G. KOCAOĞLU
Küçükyaılı

Masonlukta obedyans kelimesi, millî masonik kuvvet veya teşkilat manasına kullanılmaktadır. Türkiye Büyük Locası, İngiltere Birleşik Büyük Locası, Fransa Millî Büyük Locası birer obedyanstırlar. Kelime hristiyanlığın dinî lügatçesinden gelmez.

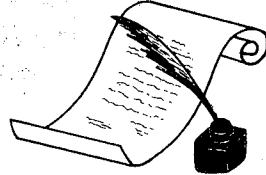
Prensip itibariyle, her memlekette ancak bir obedyans bulunabilir. Ancak Amerika Birleşik Devletlerinde her eyalette ayrı bir obedyans bulunmaktadır. Büyük Britanyada da İngiltere, İskoçya ve İrlanda Büyük Locaları, yani obedyanları, ayrı ayrıdır.

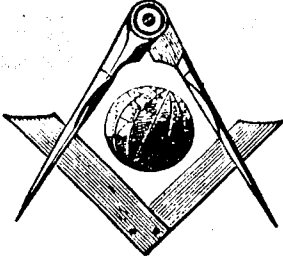
Giyotinin mucidinin mason olduğunu öğrendim. Bu nasıl olabilir?

C. G.
İzmir

Joseph-İgnace Guillotin (1738-1814), devrinin Paris Tıp Fakültesinin dekanı ve tanınmış bir tabip idi. Giyotini kendisi icat etmiş değildir. O, 1789 yılında, "celatin önünde eşitlik", yani herkes için tek tip bir idam şekli istemişti.

Dr. Louis'nin icat etmiş olduğu giyotin ise, eski işkencelerin yerine kabul edilmiştir. Dr. Guillotin, *La Parfaite Union* locasında tekris olmuştu.

Masonların Dünyasından

YURT İÇİNDEN

* İki yeni Muh. L., İstanbul vadisinde nur saçmağa hazırlanmaktadır. TANYERİ adını almış olan ilki, Güven Muh. L'sından ayrılan K.'ler tarafından kurulmuş olup, tesis töreni 21 Nisan tarihinde yer almıştır.

İkinci yeni Muh. L., hazırlıklarını tamamlamakla meşgul. Genelde Fazilet Muh. L.'sı K.'lerinden müteşekkil bu L. için SADAKAT ismi, B. L. tarafından kabul edilmiştir.

* İstanbul vadisi Üs. Muh.'ler Danışma Kurulu, geçtiğimiz ay, B.

Kurul üyeleri, Ön. Üs. Muh.'ler, Delegeler ve B. Müfettişlerin de katılımı ile bir toplantı yapmıştır. Nisan ayında toplanacak Konvan hakkında bazı açıklamaları takiben, Aralık 1989'da yapılacak Türkiye Masonluğunun 80'inci yılı kutlamaları ile ilgili görüşmeler yapılmıştır.

* Mimar Sinan (araştırma) Muh. L.'sı mutad üç aylık toplantısını 25 Mart 1989 Cumartesi günü saat 15.00'te, İstanbul vadisi, Nuru Ziya sokağı 21 numarada yaptı. Muh. L.'nin Üs. Muh.'i Ziya Umur K.'in "Mimar Sinan L.'sının Tüzüğü" konulu bir tebliğini dinleyen L. üyeleri, daha sonra Mimar Si-

nan Dergisinin 72'nci sayısı için gelen yazılar hakkında görüştüler. L. envarı tarafından biju, anblem ve başlık olarak kullanılmak üzere seçtikleri grafik çalışma, aşağıdaki resimde görülmektedir.

* Masonlar Ankara ve İzmir vadilerinkinden sonra, birkaç aydan beri İstanbul vadisinde de bir masonik kütüphaneden yararlanabiliyorlar. İlk adımları Ön. Pek Sayın B. Üs Yenicioğlu zamanında atılmış olan bu çok faydalı, hatta

elzem müesseyi, tecrübeli kütüphanecimiz, Gülçin Yücel hanım yönetmektedir.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih ve Sanat Tarihi Bölümü mezunu olan Gülçin Hanım, tam 12 yılını İstanbul Verem

Savaş Derneği'nin kütüphanesine vermiş. Şimdi de aynı heves ve içtenlikle bizim kütüphanemizi, daha bir zenginleştirmeğe çalışmakta. Broşürlerle beraber takriben 4000 kitaplık kütüphanemizdeki tüm eserler, Gülçin Hanımın işe başladığı Ağustos 1988'den, okuyucularına açıldığı Aralık 1988'e kadar, ondalık (Dewey) sistemi tatbik edilerek klase edilmiş.

Bununla kalınmayarak, Gülçin Hanım Ankaradaki kütüphanenin daha ay-

rıntılı klasmanını tetkik ederek, bizim kütüphanemizin de, oraya uyumlu olmasını sağlamış. Tüm masonik konularında ayrıca fişlenmiş olduğunu belirtirsek, her aranan konuda kitap bulmanın denli kolaylaştığı aşikârdır.

Nuru Ziya Sokağı, 21 numaranın üçüncü katındaki toplantı odasında bulunan kütüphanemizden dışarıya henüz kitap verilmiyorsa da, kocaman bir okuma masası ve fototopi çekirme imkânı var. Haftanın 5 günü, saat 13.00-18.30 arası açık olan kütüphane, herhalde az K. tarafından bilindiğinden olacak, ayda ancak 60-70 K. tarafından ziyaret edilmekte. Oysa 4 lisanda (Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca) masonik kitaplardan başka, her masonun zaman zaman başvurma ihtiyacı duyduğu önemli masonik sözlük ve ansiklopedilerin birçoğu mevcut.

Gülçin Yücel Hanımın her vardideki masonlara bir mesajı var : " L.'larımızın her yayınından birer nüshasını kütüphanemize gönderin. Eb. Maş. göçen K.'lerin kitaplıklarındaki masonik kitapları kütüphane için temin etmeğe çalışın. En önemlisi, bu müessesenin gelişmesi için, lütfen kütüphanenize MASONİK KİTAPLAR HEDİYE EDİN."

* * *

YURT DIŞINDAN

* New Mexico (A.B.D.) B. L.'sından

Mason olmayanlarla masonik konularda görüşmek hakkında vaki bir suale, B. Kurul'un verdiği resmî cevap şöyledir : "Masonlar, istedikleri takdirde, harici erkeklerle, Kardeşliğimizin temel mevhum ve prensiplerini tartışabilirler; onlara Masonik literatür verebilirler ve onları 'açık' celselere davet edebilirler. Her müstakbel üyeye, Derneğimize müracaat etme kararının ancak kendisinin olduğu belirtilmeli ve kabulunun da Locanın ittifakla müsbet oy kullanmasına bağlı olduğu belirtilmelidir."

* Alberta (Kanada) B. L.'sı Bülteninden

B. Kurul üyesi J. Roberts K.'in, celselerden sonra yenen yemekteki tutum ve davranışlar hakkındaki yazısından bir bölümü aşağıda takdim ediyoruz :

"Eminim ki, uygun olmayan lisan kullanıp, daha sonra pişman olduğum zamanlar olmuştur. Bu tür lisanın uygun görülebileceği zaman, yer ve topluluklar olabile-

ceği de muhtemeldir. Ancak öyle zamanlar vardır ki, bu tür konuşmalar tamamiyle yersiz ve uygunsuzdur. Kardeş sofraları yakınlaşma, mutluluk ve belki hikâye anlatma vesileleridir. Ama bazı hikâyelerin anlatılması ile mesleğimizin şerefi zedelenmiş olur. İtiraf etmeliyim ki bazı söylenenleri işittiğimde için için ezilmekteyim çünkü, kanaatimce, günlük yaşamımızın bir parçası olan tutumumuzu Locada bırakmak doğru değildir. Birçok kişinin "biraz alkollü idik" mazeretini kabul etmiyorum. Herşeyden evvel "biraz Mason" olduğumuzu unutmamalıyız.

*** Pennsylvania (A.B.D.) B. L.'sından**

- B. L. Kütüphanesi, Pennsylvania'da yayınlanmakta olan bütün gazetelerin mikrofilme alınması hakkında bir projeye katılmaktadır.

- 1988 senesinde başlayan bir uyuşturucu kullanımını önleme kampanyasına toplanan bağış miktarı 100.000.- doları aşmıştır.

*** District of Columbia (A.B.D.) B. L.'sından**

Bu B. L., Gran Logia Benito

Juarez (Meksika), Gran Logia Valle de Mexico (Meksika) ve Gran Lodja Maconica De Estado de Rondonia (Brezilya) B. L.'larını tanıdı. Aynı B. L., İtalya Grand Oriente'si ile olan tanışma ilişkilerini iptal etti.

* Kaliforniya (A.B.D.) B. L.'sının B. Üs.'ü Stanley L. Channon K., 1989 yılının "Gençlik Ağırıklı" olması dileğini beyan ettiği is'at konuşmasında, '89 senesinde ele alınması gereken ana konuları şöyle özetledi :

1.) *Üye Sayısındaki Azalmayı Durdurmak.* İstatistikler üye sayısının yılda %3 civarında azaldığını göstermekte. Bu azalmanın sebepleri arasında vefatlar, aidat ödememe yüzünden gayri muntazam ilanları, ve terfi edememe gösterilmektedir.

2.) *Ortalama Yaşı Küçültmek.* Bunu yapmanın tek yolu, yeni genç üyeler edinmektir.

3.) *Üyelerin ilgisini Arttırmak.* Faal üyeler, ilgili üyelere. Bu da ancak çalışma programlarının iyi etüd edilmesi ile temin edilebilir.

4.) *Loca Yönetimini İyileştirmek.* Bu da liderlik eğitimi ile mümkün olabilir.

5.) *Masonik Eğitime Ağırlık Vermek.* Bilgili Mason daha iyi bir Masondur. Adaylara, üyelere ve harici aleme doğru bilgiler aktarabilir. Bunu teminen tüm Masonların eğitim Localarına devam etmelerini, Masonik literatürü takip etmelerini, panel, konferans, açık oturum ve seminerlere katılmalarını salık veririm.

6.) *Harici Alemdeki İmajımızın Vurgulanması.* Uzun zamandır Franmasonluk imajı, harici alemde kargaşa yaratmaktadır. Bu kargaşa yok edilmeli, Localar muhitlerindeki sosyal faaliyetlere katılmalı ve B. L.'nin muhtelif komiteleri, modern iletişim yolları (radyo, gazete, film, video) kullanarak tanıtımımızı yapmalıdır.

7.) *Kardeşlik Hissini Yükseltmek.* Bir Loca üyesi olmanın ana sebeplerinden biri de bu kardeşlik hissidir. Bunun içindir ki bütün üyelerimizin dostluk ve kardeşlik elini uzatmaya hazır olmalarını bekliyorum.

* Nevada (A.B.D.) B. L.'sından

Şu an, Nevada B. L.'sına bağlı 40 Loca ve 7.136 Mason mevcuttur.

* Yeni Zelanda B. L.'sı Bülteninden

295 sayılı Katikati Locası K.'lerinden W. A. Suckling anlatıyor. "İsviçrede, Lucerne kentinde bir mağazanın içinde, geniş vitrininden dışarıya bakıyordum ki, sokaktan geçen biri durdu ve içeriye baktı. Herhalde yakamdaki rozeti görmüş olmalı ki, aniden koşarak dükkâna girdi. Elimi bilinen şekilde kavırarak bana sarıldı. İngilizce bilip bilmediğini sorduğumda başını sağa sola sallayarak tek bir kelime söyledi : *Peru*. Ancak mutlu bir şekilde gülümsüyordu.

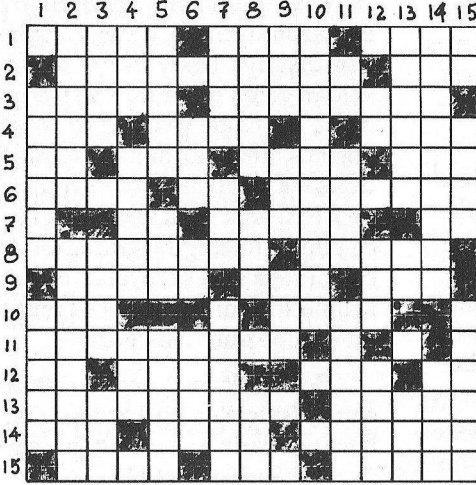
Beni tekrar kucakladıktan sonra, İsviçre'de bir kardeşe rastlamanın bariz memnunluğu içinde dükkândan ayrıldı."

Derleyen : E M.

**BU BULMACANIN AH'I
DARALMIŞ, OSMANLICASI
BOLLANMIŞTIR.**

M. M.

SOLDAN SAĞA :

1) Toplantı yeri - Eğik - Nikâh memuru önünde söylenir 2) Mutluluk - Kalfanın derecesi 3) Etobur bir memeli - Sarkaç veya dansçı usulünde 4) Razı olmama - Kedi, köpek yavrusu - Dar yazı masası 5) Tok bunun halinden anlamaz - Çok alçak gönüllü - Taç mahal'in meşhur ettiği şehir - Mavi/yeşil renk 6) Hak aramak, iddia veya teorem - Bunun ikisi bir taşıma şeklidir - Vefat etseniz 7) Ye'nin takipçisi - Canlan - Abece'nin son ucu 8) Üzülmek - Gaipten haber veren kadın 9) İkinci veya takma ad - Saf - Hem bir çiçek hem berabere 10) Lübnan Hv. Yolları -

Rahat ettirme 11) "-Terakki Cemiyeti" - Lanet 12) Osmanlı alfabesinin 26. harfi - Ünlü - Hattat maddelerinden - Moskovada evet 13) Açık - Utangaç 14) Oya işleme aleti - Bir cins av köpeği - Şirin, Jülyet veya Aşlı, mesela 15) Gönülün istediğinin bahanesi - İmlâ sözlüğünü yayınlayan kuruluş (kıs.) - Sayı

YUKARIDAN AŞAĞIYA :

1) Kara köprüsü - Hz. İsa'nın doğum günü 2) Dostça - Son olimpiik güreş şampiyonumuz 3) Zina - Dirlik -Tiyatronun Hün'ü 4) Bask direniş örgütü (kıs.) - Bir mutluluk dileği -İngiltere'de köy oteli 5) Bir tür yosun - Atınada gel - Taneler (özellikle hububat) 6) Dal veya sütunlarımızın üstünde görülür - Elyazması (ing, kıs.) - Acı bir içki 7) Hz.

İsanın anasının adının Fransızca okunuşu - Tüccarların, sanayicilerin, tabiplerin vs... vardır - Her zaman olagelen 8) İri bezelye türü - Yapma, yaptırma - Sözleşme 9) Birinci -"Bak ve" - Akciğer 10) Bir su içme şekli - Lanet 11) Ermenice bir nida - Daha iyi - Van gölünde bir ada 12) Ca'nın anagolu sarı bir metal - Buna un serdi derler - Parlak 13) Yüz yüze, yüzüne karşı - Klorürü tuz olan metalin sembolü - Bu bulmacanın trükü - Bir oturma şekli 14) Azınlık - Eski venedik altın parası 15) Boru sesi - Pek Sayın - Benim faytonum, meselâ.

ADEN HÜRREM BİRADER ...

GÖGSÜNÜZE DAYALI
BU... HAYAKSI!!!

9/89
+
m.m

ŞAKÜL GİBİ'Yİ EDİNMENİN TEK YOLU ABONE OLMAKTIR

Yıllık (10 sayı) abone bedeli : 20.000.- TL.
Yurt dışı abone bedeli : 15.- Amerikan Doları.

Abone bedelini, İstanbul, Ankara veya İzmir'de **Lokal kapı-
sındaki vazifelilere** yatırabileceğiniz gibi, adresimize **çekinizi** pos-
talayabilir veya bir **posta havalesi** gönderebilirsiniz.

Çek veya posta havalesi kullandığınız takdirde aşağıdaki
formu şu adrese postalayınız :

ŞAKUL GİBİ — Zincirlikuyu Cad. 9/13 Etiler 30600 İstanbul

..... Buradan kesiniz veya fotokopisini çekiniz .....

ŞAKÜL GİBİ dergisine abone olmak istiyorum. Abone be-
deline ait posta makbuzu veya fotokopisi eklidir. İlk çıkacak
sayısından itibaren lütfen adresime postalayınız.

(DAKTİLO VEYA BÜYÜK HARFLE YAZINIZ)

Adım, Soyadım : ... ..

Adresim : ... ..

... ..

... ..

Telefon No. : ... .. Locam : ... ..